

PATRICK NEFORS

«Industriële ‘collaboratie’ in België. De Galopin-doctrine, de Emissiebank en de Belgische industrie in de tweede wereldoorlog»

Leuven, Van Halewyck, 2000, 344 p.

Sinds de auteurs van “*L’an 40*” in 1971 de aandacht hebben gevestigd op het bestaan van de “*Galopin-doctrine*”, is het onderzoek naar de problematiek rond de economische en industriële collaboratie in een stroomversnelling geraakt. Na enkele Amerikaanse onderzoekers (Klemm, Gillingham) hebben ook een aantal Belgische historici zich op (deelaspecten van) het onderzoek geworpen. Met name in academische kringen is de belangstelling voor het onderwerp toegenomen (De Vlaemynck, Luyten, Hofmans). Daardoor is de studie van dit aspect van de bezetting eindelijk ook uit de sfeer van de partijdige polemiek gehaald.

Van Patrick Nefors (KULeuven) ligt nu een zeer gedegen studie voor over “industriële collaboratie”. Het is een lichtjes aangepaste versie van het proefschrift waarop hij in 1999 promoveerde tot doctor in de geschiedenis. Naast uitgebreide hoofdstukken over de Galopin-doctrine en de

Emissiebank is er ook plaats ingeruimd voor de gang van zaken in drie belangrijke sectoren van de Belgische industrie : de steenkoolmijnen, de metaalsector en de textielindustrie. Nefors heeft de kans gehad het archief van de *Société générale* te raadplegen. Over de Galopin-doctrine en de Emissiebank brengt deze nieuw aangeboorde bron weinig nieuws. Toch stellen enkele onbekende documenten de auteur in staat de houding van Galopin te verfijnen. Steeds meer valt hierbij op dat hij (en andere zakenlieden) zich in de eerste plaats lieten leiden door zakelijke motieven, waarbij toch dient opgemerkt dat o.a. minister van Financiën Gutt – geen zakenman, maar wel erg vertrouwd met de financiële wereld – hem op een aantal punten naïef vond. Met name was dat het geval voor de (ijdele) hoop van Galopin en zijn medestanders op compensatie voor leveringen aan Duitsland door de import van agrarische producten.

Meer nieuwe gegevens zijn te vinden in de hoofdstukken over de drie industriële sectoren. Door het gebruik van zowel Duitse als Belgische bronnen ontstaat hiervan een veel vollediger en veel genuanceerder beeld dan bijvoorbeeld bij Klemm het geval was, omdat deze zich vrijwel uitsluitend op Duitse bronnen baseerde. Wat deze bronnen betreft wijst Nefors er terecht op dat met name met het Duits statistisch materiaal de grootste omzichtigheid geboden is. Even omzichtig gaat Nefors om het met begrip “collaboratie”, dat trouwens in de titel van het boek niet voor niets tussen aanhalingstekens staat. Belangrijk in dit verband is het opmerkelijk verschil tussen de textielsector enerzijds en de steenkool- en de metaalnijverheid anderzijds. Nefors stelt dat in de

textielsector “zowat alle factoren samen-vloeien om ze tot één van de meest door Duitsland geëxploiteerde industrietakken te doen uitgroeien” (p. 256). Die factoren waren : (a) een grondstoffenprobleem gekoppeld aan grotere Duitse eisen dan in de andere sectoren, waardoor meer druk kon uitgeoefend worden; (b) het feit dat de holdings weinig belangen hadden in de textielindustrie en (c) het feit dat de (Belgische) Textielcentrale meer dan de Warencentrales van de andere sectoren in handen was van Nieuwe Orde-gezinden. Meteen blijkt hieruit dat het al dan niet doorwegen van de Galopin-doctrine en de aan- of afwezigheid van sympathisanten van de bezetter in de Belgische beleidsorganen wel degelijk invloed hadden op de mate waarin van “collaboratie” sprake kon zijn.

Nu en dan waagt Nefors zich ook aan een vergelijking met buurlanden, maar ook hier wijst hij er terecht op dat men hierbij zeer voorzichtig moet te werk gaan : zelden of nooit reageert een “nationale” economie als één blok. Vrijwel altijd zijn er sectoriële verschillen, en binnen elke sector vaak ook nog verschillende reacties naargelang van de plaats van elk bedrijf binnen zijn sector. Even voorzichtig is de auteur bij het trekken van parallellen met de Duitse bezetting van ons land tijdens de eerste wereldoorlog. Met wat verbeelding kan men inderdaad in het “Galopin-comité” een weerspiegeling zien van het Francqui-comité uit 14-18, maar er blijven wel degelijk verschillen. Niettemin heeft het vergelijken van de twee bezettingen op heel wat gebieden zin. Vaak blijkt dat men “een oorlog achter loopt”, en dat wel degelijk inspiratie wordt gezocht in de vorige bezetting. Zo werd nog in de jaren

'50 bij het organiseren van de Belgische (anti-communistische) "stay-behind"-netten gedacht dat het wenselijk zou zijn iets gelijkaardigs als het "Galopin-comité" in de plannen te voorzien.

Nog een woord over het voetnoten-apparaat. Zoals steeds meer het geval is bij historische publicaties werden ook in dit boek de voetnoten achteraan gegroepeerd. De meeste auteurs zien dit met lede ogen gebeuren, maar hebben geen keuze. Maar dit bemoeilijkt ten zeerste een aandachtige lectuur. Misschien kunnen uitgevers ook eens bedenken dat elke voetnoot in een historisch werk haar belang heeft, en dat een kritische lezer liefst meteen onder aan de bladzijde wil zien waar de auteur zijn gegevens haalt. Een ietwat vlottere tussenoplossing is gevonden voor het recent verschenen boek van Lieven Saerens over de jodenvervolging in Antwerpen, waarin de voetnoten weliswaar achteraan gegroepeerd zijn, maar ten minste ook doorlopend genummerd zijn, wat het zoekwerk toch enigszins vergemakkelijkt.

Al bij al heeft Patrick Nefors met dit boek een belangrijke bijdrage geleverd aan onze kennis van de Belgische industrie tijdens de tweede wereldoorlog. Wel ontstaat de indruk dat we over het algemeen beleid (van het "Galopin-comité" of van de secretarissen-generaal) nu stilaan wel genoeg weten, en dat beschrijving en analyse op het niveau van individuele bedrijven dringend noodzakelijk is, al stelt zich

hier mogelijk een quasi onoverkomelijk archiefprobleem. Toch bewijst de studie van G. Hofmans over de groep-de Launoit dat juist de analyse op dit niveau niet enkel nieuwe gegevens boven tafel brengt, maar ook tot nieuwe inzichten kan leiden ¹¹.

Etienne Verhoeyen

11 G. HOFMANS, "Het probleem van de economische collaboratie. De houding van de groep-de Launoit tijdens de tweede wereldoorlog", in *Bijdragen tot de Geschiedenis van de tweede wereldoorlog*, 1992 nr. 15, p. 5-52.

12 MICHEL SIMON, *Jeunesses rexiste et légionnaire 1940-1945. Du feu de camp... au coup de feu*, Stoumont, 1995, 356 p.

13 AGRA = Amis du Grand Reich allemand.